

Recenzija ciklam "Kas te tik laikmetīgs?"

Filmu cikla ideja un veidošanas pamatpaņēmienu šķiet aizgūti no BBC dokumentālajām filmām., bet televīzija nebūt nav tik vienkārša kā daudziem izskatās un filmā ir jābūt skaņas un attēla saderībai. Filmu cikla galviņa pirmajām filmām veidota saistoši un mūsdienīgi no labas vairāku interesantu filmas kadru montāžas izmantojot tikpat episku mūziku, līdzīgi kā populārajā seriālā "Troņu spēles". Tas šķiet interesanti, jo pastāv iespēja, ka tas piesaistīs gados jaunu auditoriju. Savukārt pēdējām cikla filmām galviņa sastāv no divām daļām, lēna brauciena gar muzeja fondu kastēm un skrūvju skrūvēšanu no kastes vāka un otrās daļas, kurā parādās zīmēta stilizēta vīriešu cepure un lietussargs un zem tā raidījuma nosaukums, bet diemžēl, kameras brauciens uz lielajām smagnējām kastēm un čapliniskais vieglums ar kādu parādās cepure un lietussargs ir tik nesaderīgi, ka liek aizdomāties par bezmērķīgi iztērētu ētera laiku.

Nezinu vai filmu veidotāji ir tik apmierināti ar savu veikumu, ka grib sevi izcelt īpaši, bet, 25 minūšu garai filmiņai vienādi 2-3 minūšu gari titri sākumā un beigās ir pilnīgi lieki. Kaut arī veidotāji šos darbus sauc par filmu ,tomēr ikviens no tiem balansē starp raidījumu un izvērstu ziņu sižetu, to tomēr par filmu nosaukt nevar. Skatoties vairākas filmas pēc kārtas iezīmējas vairākas konsekvences, pirmā - ziņu sižeta veidošanas stils - atnācām, ieraudzījām, pajautājām un paskrējām garām, otrā- raidījuma veidotājiem pašiem interesē filma līdz 5 minūtei un titri. Tālākais ir tikai vienīgi zinošu un cienījamu mākslas zinātnieku darbs (un viņi savu amatu prot), bet ,ja saturiski var paļauties uz profesionāļiem, tad vizuāli gan brīžiem valda absolūts haoss. Cerība, ka šeit veidosies filma, kurā tiks izmantoti interesanti vizuāli paņēmienu vienota filmas tēla veidošanā vai vismaz savdabīgs skatījums uz

mākslinieka dzīvi un darbiem, izplēn ātri. Filmas režisors baidās izmantot aiz kadra tekstu, kas ļautu iegūt vairāk vietas un laika darbu parādīšanai. Tāpat viņam liekas lieki vismaz dažos teikumos, kaut vai ar titriem skatītāju informēt par filmas varoni. (Jāteic, ka vismaz šajā jautājumā jaunākajās filmās informācija par mākslinieku titru veidā tiek dota.) Šķiet, ka veidotāji dzīvo pārlicēbā, ka visi skatītāji ļoti labi zina mākslniekus, viņu darbus un dzīvi, tā domāt ir naivi, Patiesībā, tā ir gandrīz garantēta skatītāja uzmanības zaudēšana, jo izvēle starp skatīšanos un kanālu pārslēgšanu notiek ļoti ātri.

Recenzija filmai “Kas te tik laikmetīgs? Johans Valters”

Noskatoties dokumentālo filmu “Johans Valters” ciklā *Kas te tik laikmetīgs* rodas vairāki jautājumi. Filma, pateicoties pieaicinātajiem latviešu mākslas zinātniekiem Dr. art. Kristiānai Ābelei, Dr. habil. art. Eduardam Kļaviņam, Mārai Lācei, Marijai Kauperei, sniedz vispārēju un labu ieskatu Johana Valtera daiļradē. Taču pārsteidz, kādēļ, neskatoties uz to, ka Valtera biogrāfijas izklāstā ievērota hronoloģija, izpaliek piedāvāto darbu analīze. Sižets nekonsekventi lēkā starp dažādiem stiliem un laikiem, nesekojot loģiskai secībai, kura ievērota biogrāfijas izklāstā. Ja Valtera biogrāfiskajiem faktiem līdztekus tiktu ilustrēta viņa mākslinieciskā attīstība, sižetiskā līnija būtu veiksmīgāka. Skatītājam ir būtiski uzzināt, ka gleznotājs daiļradē izejot ceļu no 19. gs. beigu reālisma un impresionisma līdz vācu ekspresionismam tuvai formu valodai, katrā no stilistiskās attīstības posmiem radījis izcilus darbus (šos darbus arī jāparāda), un devis milzu ieguldījumu latviešu mākslas attīstībā.

Dr. art. Kristiāna Ābele savā stāstījumā piemin vācu ekspresionistu grupu *Die Brücke* (Tilts), mākslas pazinējiem šī grupa nav sveša, taču mazs

skaidrojums, par to, cik Valtera 20. gadu glezniecībai būtisks bija tiešais vācu ekspresionisma konteksts un visa agrā modernisma pieredze, filmas materiālu padarītu saprotamāku arī tiem skatītājiem, kuri par mākslu neinteresējas padziļināti.

Rodas iespaids, ka filmas veidotāji tā aizrāvušies ar iespēju izmantot kino hronikas un foto materiālus, ka aizmirsuši pašu galveno, ka mākslinieku vislabāk raksturo viņa darbi un to šajā filmā ir pārāk maz.

Dažviet vērojams nekompetenti izvēlēts vizuālais materiāls. Kā, piemēram, filmas sākumā, mākslas zinātniekiem stāstot par Valtera bērnību un skološanos, kadrā tiek rādīti viņa vēlīnie darbi. Tas šķiet nepiedodami filmā, kuras veidotājs Rihards Raudonis ir gan scenārija autors, gan režisors inscenētājs, tātad spriežot pēc titriem, viņam labi jāpārzina filmas materiāls. Scenārija autors, kurš nezin materiālu, visai dīvaini veidojot filmu par latviešu mākslā tik svarīgu personību kā gleznotājs Johans Valters. Filma drīzāk ir mēģinājums no 4 profesionālu mākslas zinātnieku stāstītā par gleznotāju, izveidot nedaudz skatāmu materiālu, bez veidotāju padziļinātas izpratnes un intereses par latviešu glezniecību un tās pamatlicēju dzīvi un darbiem. Tāpat nav skaidrs, ko tad īsti režisors- inscenētājs (šai gadījumā pārāk skaļi teikts) par kādu sevi uzdod Raudonis ir inscenējis? Vai mākslas zinātnieku izvietošanu kadrā, jo veids kā tiek parādītas dažas gleznas, cik maz to vispār ir 25 minūšu garā filmā, patiešām prasās pēc rūpīgākas pieejas materiāla parādīšanai, jo glezna, lai arī interesanta savās detaļās un krāsu triepienos, skatītājam tomēr ir jāparāda pilnībā. Un pie tam, kas ir svarīgākais visā krāsu pilnībā, tādēļ ir nepiedodami, ka runājot par Valteru kā izsmalcinātu koloristu un impresionistisku gaismēnu rotaļu atveidotāju, viņa vērienīgā glezna "Tirgus Jelgavā", filmā visas trīs reizes, tiek demonstrēta melnbalta

vai ar izmantotiem filtriem un Māras Lāces stāstījums par Valtera saules gaismu un ēnu kustību gleznā vairs nenasaucas ar ekrānā piedāvāto attēlu. Tāpat stāstījumā par Valtera gleznu „Zemnieku meitene”, kadri ar Parīzi ir mazliet neiederīgi, jo tiem neseko tūlītējs paskaidrojums par 2018. gada simbolisma izstādi Parīzē. Pēc šiem kadriem jāpaiet vēl minūtei, līdz Māra Lāce piemin izstādi Parīzē, un to viņa izdara tikai vienā teikumā, kas neattaisno pusminūti ilgus Parīzes skatus.

Noskatoties filmu nav skaidrs, vai veidotāji ir gribējuši skatītājam darīt zināmu un parādīt vien mākslinieka biogrāfiju un dažus darbus, vai tomēr gribējuši, lai skatītājs iepazīst un saprot izcilo Valtera personību un nozīmīgo vietu latviešu mākslas vēsturē. Ir svarīgi, lai veidotāji pirmkārt cienītu personību par kuru viņi veido filmu, ieklausītos speciālistos, kurus pieaicina, tāpat arī pievērstu uzmanību tam, kādā secībā tiek montēts stāstītais, kā tiek veidota sižetiskā līnija un kāds vizuālais materiāls tiek piedāvāts tekstam. Sakārtojot šīs nianšes, filma iegūtu raitāku ritējumu un vairāk kvalitātes.

Recenzija filmai “Kas te tik laikmetīgs? Kārlis Padeģis”

Filma par ekstravaganto, savrupo un leģendāro personību mākslinieku Kārli Padeģi. Padeģis, kurš mācījies Mākslas akadēmijas grafikas darbnīcā un vēlāk beidzis Vilhelma Purviša vadīto Dabasskatu meistardarbnīcu ir starp karu laikmeta Latvijas mākslā tematiskā un formālā ziņā neparasts, šokējošs. Atveidojis modernās lielpilsētas dzīvi, ideālu sapņu pasauli, pievērsies pretkara tēmai, darinājis pašportretus. 20. gadsimta 30. gadu Rīgas dendijs, kurš apvienojis dzīvi un spēli, tā mākslinieku, kurš ļoti apzināti veido savu tēlu raksturo neviens vien mākslas zinātnieks.

Jāatzīmē, ka Padegam raksturīga dzēlīga ironija, groteska, paradoksi, pretstati. Darbi veidoti ar nedaudz estetizētu līniju, kas šķiet saistoša ikvienam, kurš saskaras ar viņa savdabīgo mākslu. Mākslinieks daudz strādājis grafikas tehnikā - tušas zīmējumi, mazgājumi, nereti papildināti ar akvareli. Apsveicami, ka par mākslinieka dzīvi un atstāto mantojumu, kā arī daiļrades principiem stāsta vairāki mākslas zinātnieki. Tā radot iespaidu par viedokļu dažādību. Padega mākslinieka devums un spilgtā personība filmā tiek atklāta vispusīgi, lai arī varbūt vizuāli ne visai veiksmīgi.

Lai arī šoreiz filmas sākuma titri ir veidoti mīļoties interesantai un veiksmīgai mākslinieka Padega darbu kolāžai. Tomēr zināms haoss mākslas darbu rādīšanā tomēr valda. Ir visai dīvaini parādīt 3 darbus kopplānā un vēlāk kādā citā filmas vietā vienas glezņas fragmentu un līdz ar to pieņemt, ka skatītājs iepazīsies ar darbu kopumā. Taisnību sakot pārsteidz, ka raidījuma veidotāji nav centušies atrast kādu smalku interesantu veidu, kā demonstrēt Padega darbus, jo jāteic, ka tieši Padegs ar savu smalko izjusto līniju vienmēr rosina iztēli.

Recenzija filmai “Kas te tik laikmetīgs? Imants Vecozols”

Izcils gaismas meistars latviešu glezniecībā Latvijas Mākslas akadēmijas Glezniecības katedras emeritētais profesors Imants Vecozols. Meistars, kas vienlīdz labi pārvalda, kā žanra glezniecību, tā portretu, kluso dabu un ainavu, izmanto kolorītu nelielos daudzumos. Imants Vecozols ir slavens ar savām balti pelēkajām gaismas pielietajām klusajām dabām. Viņš atzīst, ka glezno gaismu. Viņa rokraksts, ir tik noturīgs, ka nu jau vairākām paaudzēm

asociējas ar klasisko latviešu glezniecību. Gaisma tiek apvienota ar faktūru, pastozu triepienu, materialitāti.

Mākslinieka gleznu kolorīts, kurā saskatāmas viņa skolotāju – Konrāda Ubāna un Eduarda Kalniņa – darba turpinājums un iezīmes ir Vecozola paša autorstils. Viņa klusās dabas, kurās baltā krāsa ir daudz un dažādās nokrāsās, un īpatnējās kluso dabu grupas, kurās izceļas un atklājas katras atsevišķās grupas elementa būtību, meklējumi ar krāsu modelēt telpu. Nianšu attiecības melns pret balto, debesis pret zemi.

Veiksmīgi un interesanti filmā izmantots paša mākslinieka stāstījums par veidu, kā viņš strādā un veido savus darbus un vienlaikus divu mākslas zinātnieku Ojāra Spārīša un Andas Treijas stāstījums par mākslinieka darbiem radošajiem meklējumiem un viņa darbu vietu latviešu mākslas kopainā.

Jāteic, ka montāžas paņēmiens ar daļēji kustīgu kadru un tad strauju apstāšanos un kadra noraustīšanos pilnīgi disonē ar mākslinieka darbiem un arī neļauj saskatīt ievērojamās nianse mākslas darbos. Skatoties vairākas filmas, kuras veidojusi viena un tā pati radošā grupa, jāteic, ka nepamet sajūta, ka patiesībā viņus šī māksla neinteresē un veids, kā darbs tiek parādīts, kā raidījums tiek samontēts veido nevis vienu organisku veselumu, bet vienkārši bezkaislīgu garlaikotu kadru virknējumu.

Recenzija filmai “Kas te tik laikmetīgs? Māris Ārgalis”

Mākslinieks Māris Ārgalis spožs interesants neparasts mākslinieks, kurš izmantojot kompozīciju, līnijas un tonālas attiecības, meistarīgi iedzīvinājis

savus iemīļotos sirreālistiskos tēlus. Mākslinieks, pateicoties savam talantam, varēja, strādāt pie ilustrācijām un lietišķās grafikas, litogrāfijas, fotomontāžas. Ārgalis bija ekstravagants mākslinieks, kurš nebaidījās rotaļāties ar pusaizliegto sirreālismu, demonstrējot savu neizsmeļamo fantāziju visās iespējamās mākslas tehnikās. Interesanti mākslinieka personība atklājas viņa draugu Ivara Poikāna un Kirila Šmeļkova stāstījumā. Šajā filmā beidzot redzama režisora vēlme plaši un vispusīgi atspoguļot mākslinieka radošo mantojumu. Apsveicami, ka stāstot par sociālistiskā reālisma posmu mākslā ar kuru saskārās mākslinieks, bet tajā nestrādāja, skatītājam tiek parādīti citu autoru darbi tos nosaucot un skatītājam kļūst skaidrs, cik ļoti no sociālistiskā reālisma atšķīrās Ārgaļa darbi. Arī šajā filmā tās veidotāji paliek uzticīgi savai virspusējai attieksmei un mākslinieka darbu detaļu demonstrēšanā neiedziļinās patiesībā tā liedzot skatītājam izpētīt un izprast mākslinieka ieceri un ielikto domu, smalko ironiju.

Recenzija filmai “Kas te tik laikmetīgs? Starp redzamajām robežām”

Mākslinieks Pēteris Sidars savā mākslā ikreiz pārsteidz ar interesantu savdabīgu un nekad neparedzamu skatījumu uz apkārtējām lietām. Savus darbus mākslinieks rada no dažāda veida materiāliem, izmantojot dažādās aizraujošas tehnikas un viņa abstraktais ekspresionisms vienmēr pārsteidz. Sidars arvien spēlējas ar materiālu iepriekš it kā neparedzot, kas no tā visa gala rezultātā sanāks, te jāatgādina pirms daudziem gadiem tapušo darbu izstādi, kura veidojās no Sidara aizrautīgas spēlēšanās ar kūdras podiņiem veidojot no tiem dažādus telpiskus un strukturālus darbus. Šoreiz Sidars savai iztēlei un rokām pakļāvis plastmasu. Kausējot gan kokteiļu salmiņus, sētnieku slotas, gan dakšiņas un karotes Sidars radījis aizraujošas faktūras,

krāsu kombinācijas un trīs dimensionālas gleznas. Iedvesmojoties no Sidara darbiem arī tapusi Pāvila Raudoņa dzeja- trioletas un haikas. Filma stāsta par izstāžu zālē "Rīgas mākslas telpa" 2019. gada februārī skatāmo mākslinieka Pētera Sidara un dzejnieka Pāvila Raudoņa kopīgo izstādi "Starp redzamajām robežām".

"Ir jāspēj darbam, ko Pēteris ir uztaisījis, pielikt klāt vārdus, bet tie nav tikai vārdi, tā ir doma un ideja tam, ko manas acis saredz tajā. Jebkurā Pētera darbā var redzēt visu kosmosu. Tāpēc man ir interesanti mēģināt to saredzēt un uzrakstīt par to kādu trioletu vai haiku," norāda Pāvils Raudonis.

Grāmatā Pāvila Raudoņa dzejas rindas mijas ar mākslinieka Pētera Sidara mākslas darbiem attēlos, radot vienotu kompozīciju. Raidījuma veidotāji skatītāju neieved mākslinieka un dzejnieka kopīgajā pasaulē, bet rada garām skrejoša skatītāja iespaidu, rādot fragmentus no izstādes atklāšanas, kurā notiek arī dzejoļu grāmatas "Starp redzamajām robežām" atklāšana. Diemžēl, raidījuma veidotāji aprobežojas vien ar nelielu ieskatu Sidara darbu tapšanā, mākslinieks rāda un stāsta, kā kausējot plastmasu ar fēnu veidojas faktūra. Rāda iepriekš tapušos darbus, sievietes skulptūru kas veidota no sakausētām dakšiņām un karotītēm, gatavās gleznas no izstādes. Uzklusot un saprotot mākslinieka smalko ironiju un domu, šeit prasītos kāds izjusts kameras slīdējiens pār sievietes torsu. Dzejniekam atvēlot vairāku dzejoļu lasījumu tieši izstādes atklāšanā, kur vairākas minūtes kadrā redzami abi mākslinieki sānskatā un starp viņiem sēdoša klusējošā izdevniecības pārstāve, kadrs ir neveiksmīgs. Lai arī raidījumam būtu jābūt kā vienotam veselumam, kur stāstījums par vienu autoru, papildina stāstījums par otru, taču diemžēl neveiksmīgi ir atsevišķi nodalītie stāstījumi par to kā abi autori ienākuši kultūrā 20. gs. 80. gados, tiek rādīti gan foto, gan kinoarhīvu

materiāli no autoru jaunības. Un raidījums salūst divās daļās, tas beigās rada iespaidu par divu dažādu sižetu par dažādiem autoriem ar atšķirīgu pieredzi neveiksmīgu kompilāciju vienā raidījumā. Neveiksmīgi izvēlēts Arvīda Ulmes stāstījums par Raudoņa ienākšanu kultūras dzīvē un dažādām aktivitātēm 80. gados, tas ir par garu un vienmuļu. Pilnīgi lieks ir arī Ulmes dzejoļa lasījums. Ja veidotāji vismaz vienu vai divus Raudoņa dzejoļus lasītus aiz kadrā būtu vizuāli salikuši kopā ar Sidara darbiem īpaši vēl parādot tos kušanas (tapšanas) procesā, tas dotu iespēju skatītājam vērtēt vai abu autoru kopdarbs ir sublimācija vai nē. Vai vismaz dotu iespēju padomāt par dzejas un mākslas mijiedarbību. Tagad šī iespēja izpaliek.

Recenzija filmai “Kas te tik laikmetīgs? Kristaps Ģelzis”

Kristaps Ģelzis 2011. gada Purvīša balvas laureāts ir viena no interesantākajām personībām ass vērotājs un gudrs domātājs, kas spēj strādāt jebkurā no mūsdienās pieejamiem materiāliem, tehnoloģijām un medijiem. Izvēlētā tehnika ir cieši saistīta ar darba galveno ideju un laikmeta noskaņu. Ģelža darbi rodas no tagadnes vērošanas, no neuzkrītošiem ikdienas dzīves notikumiem, reizēm pa sīkumiem, kas caur mākslinieka jūtīgo uztveri kļūst par viņa mākslas izejas punktu un rezultātu vienlaicīgi. Kristaps Ģelzis runā par sava laikmeta norisēm, par to, kā cilvēks jūtas šodien, par vietu valstī un par savu valsti. Ģelža veidotie darbi visbiežāk ir saistīti ar nacionālās identitātes problemātiskumu un valstiskumu.

Raidījums ir kā savdabīga Kristapa Ģelža veidoto darbu retrospekcija laikā, kurā mākslas zinātnieces Laimas Slavas Ģelža radošās domāšanas, ironijas un māksliniecisko paņēmienu vērtējums mijas ar paša mākslinieka

pārdomām. Ir interesanti uzzināt, ka Ģelzis no mākslinieka, kas veidojis gan lielformāta grafikas darbus, gan performances, videoinstalācijas, atsevišķos lielformāta darbos izmanto kā materiālu melnos atkritumu maisus, liekot skatītājam aizdomāties par to kā patērētājsabiedrība slīgst “iepakojumu atkritumos” un tad pēkšņi pievēršas klasiskajai akvareļtehnikai, lai radītu visai interesantus un savdabīgus darbus.

Raidījuma veidotāji ir kā bezkaislīgi vērotāji, kuri tik vien kā uz brīdi piestājuši, lai paskatītos, ko tad mākslinieks pa gadiem sastrādājis un pāršķirstītu Ģelža darbu atmiņu albumu. Izvēlētais darbu parādīšanas veids, kurā izmantots it kā filmas pārtīšanas efekts piešķir kadram un raidījumam zināmu dinamiku, taču filmas apturēšana, kurā kadrs it kā nozvārojas no augšas uz leju, lai nostātos vietā, tam sekojošais īsais stopkadrs neļauj nolasīt un pilnībā uztvert pirmoreiz redzamu mākslinieka darbu, pie tam bieži secībā atkārtojoties šis paņēmiens kļūst par kaitinošu traucēkli. Un šeit cerētais efekts kļūst par raidījuma defektu.

Recenzija filmai “Kas te tik laikmetīgs? Katrīna Neiburga”

Viena no spilgtākajām Latvijas laikmetīgās mākslas veidotājām multimāksliniece pirmā Purvīša balvas un vairāku ārzemju balvu laureāte Katrīna Neiburga, kura piedalījies izstādēs Eiropā un daudzviet pasaulē, prot ieklausīties apkārtējos cilvēkos un fiksēt savdabīgo un pārlaicīgo cilvēku attiecībās. Tieši ieklausīšanās ir viens no Katrīnas galvenajiem izteiksmes līdzekļiem – tā iemājo videoinstalācijās gan izstāžu zālēs, gan skatuves formā.

Jau vairāk nekā desmit gadus Neiburga veido instalācijas, gaismas un video projekcijas, spožas scenogrāfijas un video operas un teātra iestudējumiem, („Klīstošais holandietis” (2003), “Jevgēņijs Oņegins” (2011), “Dauka” (2012), „Manona Lesko” (2015), visas LNO).

Jāteic, ka mākslinieces pašas video darbi ir tik spilgti un atšķirīgi, ka tieši tas, ka raidījuma veidotāji, ļauj viņai pašai stāstīt par saviem darbiem un iecerēm un rāda fragmentus no darbiem ir šī raidījuma veiksmē, ņemot vērā, ka šoreiz mākslas zinātnieces komentāri un mākslinieces raksturojums neko jaunu neatklāj. Daudz interesanta atklāj režisors Andrejs Žagars, kurš veidojis vairākus režijas darbus kopā ar Neiburgu. Viņas scenogrāfijas un video materiāli ļoti palīdzējuši režisoram viņa darbā.

Recenzija filmai “Kas te tik laikmetīgs? Maija Tabaka”

Filma par spožāko un neapšaubāmi neatkārtojamāko latviešu gleznotāju Maiju Tabaku. Maijas Tabakas darbu retrospekcijas izstāde mijas ar viņas dzīves un draugu kompāniju portretējumu hronikās, skaista sieviete, brīnišķīga gleznotāja tādu mēs zinām Maiju Tabaku.

Interesanta ir filmas veidotāju iecere mākslinieces raksturojumu un stāstījumu par viņu uzticēt senām mākslinieces gleznu modelēm mākslas zinātniecēm Ivonnai Veihertei un Inesei Riņķei. Tā skatītājam ir iespēja ne tikai iepazīt daudz plākšņaino Tabakas glezniecību un savdabīgo stilu, bet arī paskatīties kā mainās cilvēka seja un ķermenis, kādas šīs dāmas bija jaunībā, kad Tabaka viņas iemūžināja savās gleznās un iztēlotajās kompozīcijās un kādas tagad pēc daudziem gadiem. Filma par Tabaku ir

vienīgā, kurā arhīva kadri tikpat organiski iekļaujas pārējā materiālā, ka veidojas viens organisks stāsts, par spožu gleznotāju un viņas ekstravagantajiem darbiem. Jāteic, ka būtu ļoti interesanti dzirdēt kāda mākslas zinātnieka Jāņa Borga vai Ojāra Spārīša detalizētu mākslinieces darbu vērtējumu.

Laikam pietāte vai arī Tabakas darbu spilgtums šoreiz atturējis no savdabīgas darbu parādīšanas un montāžas un paldies, par to.

Recenzija filmai “Kas te tik laikmetīgs? Ojārs Ābols”

Ļoti interesanta iznākusi filma par mākslinieku un teorētiķi Ojāru Ābolu, kurš gleznoja un runāja, domādams simbolos. Viņa loma Latvijas kultūras dzīvē, īpaši glezniecībā ir ļoti svarīga. Ābols savu daiļradi aizsāka ar sociālistiskā reālisma darbiem, formas meklējumos, tos pārvērsa līdz abstrakcijai un tad 70. gados pievērsās mākslas zinātnei un teorijai. Nemiera un meklējumu pilns mākslinieks. Šī filma veidotājiem izdevusies interesanta un saistoša, bet diemžēl, tas vairāk ir pieaicināto mākslas zinātnieku un galvenokārt filmu hroniku dēļ. Līdz ar to pat varētu teikt, ka šo darbu veidojis laiks un vairāk citi režisori. Tādēļ arī no sīkāka vērtējuma atturēšos.

Recenzija filmai “Kas te tik laikmetīgs? Lidija Auza”

Noskatoties dokumentālo filmu “Lidija Auza” rodas vairāki jautājumi. Filma, pateicoties pieaicinātajiem latviešu mākslas zinātniekiem Jānim Borgam, izstādes kuratorēm Diānai Barčevskai un Ilzei Putniņai, sniedz vispārēju un plašu skatījumu par mākslinieci Lidiju Auzu. Filma piedāvā ieskatu 2019.

gada sākumā notikušajā Latvijas Nacionālā mākslas muzeja izstāžu zālē ARSENĀLS pirmā apjomīgā mākslinieces Lidijas Auzas 40 gadus tapušo darbu retrospekcijā.

Lidijas Auzas jaunības perioda daiļrades galvenā tēma ir balets – klusināti aizkulišu mirkļi mēģinājumu zālēs un ģērbtuvēs vai gaidot skatuves uznācienu prožektoru gaismās.

Auzas radošā dzīvē iestājas lūzuma punkts, kad viņai rodas iespējas doties uz Londonu pie māsas. Londonas Nacionālās galerijas un Teita apmeklējums, iespēja redzēt pasaules meistarū oriģinālus māksliniecei dod impulsu nebaidīties no cenzūras, un šī atraisīšanās ir radikāli ekspresīva. Auza strādā ar spēcīgu zīmju sistēmu, impulsīvi ekspresīvs glezniecības stils, prasme strādāt ar košu un aktīvu krāsu, nezaudējot kolorīta izsmalcinātību, koncentrētā un lakoniskā domas izteiksme ir veids, kā fiksēt strauji mainīgās pasaules sajūtu. Krāsa, līnija, ritms, laukumu līdzsvars, dinamika un faktūras kļūst par galveno mākslas darba instrumentu, lai caur abstraktām un dekoratīvām formām runātu par nopietnām lietām.

Lidijas Auzas rokraksts saistīts ar īpašu plastiskumu. Māksliniece miksē krāsu ar PVA temperas veidotām reljefām formām un neierastiem materiāliem – metāla skaidām, spirālēm, plastmasas vāciņiem, zvejas tīkliem un spoguļa lauskām, kas caur gleznieciski nevaldāmu un neparedzamu blīvumu skatītāju ievēd tautas arhetipu simboliskajā laukā, runā par vēsturi, atmiņu un cilvēciskām vērtībām, kuras parasti ir dramatiskās pretrunās.

Trīs lielformāta sienu gleznojumu cikls “Kurzeme” Talsu novada domē, “Deviņu pakalnu pilsēta” Talsu mākslas skolā, “Satikšanās” un “Savienošānās” Talsu dzimtsarakstu telpās joprojām uzskatāmi par izcilu

arhitektūras un glezniecības sintēzes piemēru, kas racionālajam interjeram piešķir emocionalitāti un papildus vērtību, jo tāda bija Lidijas Auzas cieša pārlicība – ar abstraktām, dekoratīvām formām ir iespējams runāt par nopietnām lietām, saka mākslas zinātnieki.

Lai arī var uzteikt filmas veidotājus par vairāku darbu faktūru un detalizētu fragmentu izrādīšanu, tomēr jau par veidotāju rokrakstu izveidojusies tendence mākslas darbu kopumā nedemonstrēt ir tik kaitinoša, ka rodas jautājums vai tiešām viņi domā, ka mākslas zinātnieku stāstījums un dažu gleznu parādīšana kopplānā ir pietiekami, lai skatītāju iepazīstinātu ar šo savdabīgo un spožo mākslinieci. Fantastisko lielformāta gleznojumu vien varam nojaust kādā ātri aizslīdošā kopplānā.

“Tikai mūsu augstprātīgā nevēlēšanās piepūlēties, lai sadzirdētu mākslinieka individuālo balsi, var novest pie apgalvojuma, ka mākslā ir tehniski paņēmieni, kuriem piemīt dziļāka jēga, bet ir citi – tīri dekoratīvi eksperimenti ar formu,” teikusi māksliniece. Diemžēl, brīžiem to gribas teikt arī par filmu cikla veidotājiem.

Laikā, kad tehnoloģiju attīstība mūs pieradinājusi pie nemitīgām pārmaiņām, videoklipiem dažādos sociālajos tīklos, nemitīgas ņirboņas un dažādiem vizuāliem “kairinātājiem” tomēr pārsteidz cikla veidotāju, laikmetam raksturīgā tieksme visam pārskriet pāri nekur īpaši nepiestājot no vienas puses un nespēja vai nevēlēšanās piedāvāt jaunu laikmetīgu risinājumu šiem materiāliem.

Recenzente Līga Rulle

19.12.2019.